

DOCUMENT DE POLITICĂ INDUSTRIALĂ A ROMÂNIEI

SEPTEMBRIE 2018

DENUMIRE PROIECT **DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII INSTITUȚIONALE A
MINISTERULUI ECONOMIEI, COD SIPOCA: 7**

**OBIECTIVUL SPECIFIC ELABORAREA DOCUMENTULUI DE POLITICĂ INDUSTRIALĂ
A ROMÂNIEI**

ELABORAT

Doina Turcu
Florentina Ionescu
Cornelia Muraru Ionel
Christina Leucuța
Monica Aldoiu
Cătălin Bălan
Răzvan Deșliu
Cătălin Potârniche
Sabin Rotaru
Daniel Coșniță

Cuprins

Lista de abrevieri	5
1 Context general	7
2 Metodologie	11
2.1 Concept	11
2.2 Procesul de elaborare a documentului de politică industrială	12
3 Obiective ale Noii Politici Industriale a României	17
3.1 Produse românești cu valoare adăugată ridicată, competitive pe piața internă (UE) și internațională	17
3.2 Pondere ridicată a verigilor din România în lanțurile de valoare globale	23
3.3 Clusterul inovativ - instrument al unei politici industriale inteligente	25
3.4 Creștere economică inteligentă și durabilă prin inovare în industrie	27
3.5 Forța de muncă adaptată cerințelor industriei românești	30
3.6 Competitivitate economică prin eficiență energetică în procesele industriale	34
3.7 Capacitate instituțională adecvată noii politici industriale a României	36
4 Direcții Principale de Acțiune ale Documentului de Politică Industrială	40
4.1 Ministerul Economiei - integrator de politici și programe economice	40
4.2 Inițierea de programe de finanțare pentru creșterea competitivității	41
4.3 Corelarea sistemului de formare profesională cu cerințele pieței muncii din sectorul industrial	44
4.4 Întărirea capacității administrative a Ministerului Economiei în vederea implementării politicii industriale a României.....	45
4.5 Ministerul Economiei - promotor de politici industriale/programe și bune practici	46
5 Plan de acțiune	49

Lista Tabelelor din lucrare

Tabel 1 Matricea de corelare dintre SNC și SNCDI	13
Tabel 2 Situația lanțurilor de valoare industriale cu potențial competitiv în contextual specializării inteligente.....	24

Lista Figurilor din lucrare

Figura 1 Procesul de elaborare a documentului de politică industrială.....	12
Figura 2 Metodologia elaborării DPI	16
Figura 3 Evoluția cifrei de afaceri în principalele ramuri industriale	19
Figura 4 VAB la costul factorilor în principalele ramuri industriale	20
Figura 5 Situația clusterelor din România	26
Figura 6 Performanța României în European Innovation Scoreboard 2017	28
Figura 7 Evoluția ratei de ocupare (creștere față de anul anterior) în România în perioada post-aderare	33
Figura 8 Rata de ocupare a forței de muncă a României în perioada 2007-2016	33

Lista de abrevieri

ADCO - Grupul de cooperare administrativă la nivel UE

AJOFM - Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă

ANOFM - Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

ANPC - Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor

CAEN - Clasificarea statistică a activităților economice în Comunitatea Europeană

C-D - Cercetare-Dezvoltare

DPI - Document de Politică Industrială a României

DPIC - Direcția de Politici Industriale și Competitivitate

EUIPO - Oficiul pentru proprietate intelectuală al Uniunii Europene

FATS - întreprinderi multinaționale sau filiale ale întreprinderilor străine

IoT Internetul Obiectelor - Internet of Things (denumire din engleză, în traducere Internetul Obiectelor) este un concept ce presupune folosirea Internetului pentru a conecta între ele diferite dispozitive, servicii și sisteme automate, formând astfel o rețea de obiecte

INS-Institutul National de Statistica

ISCED - Clasificarea Internațională Standard a Educației

ISD - investiții străine directe

MADR - Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

MAE - Ministerul Afacerilor Externe

MCID - Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării

MCSI - Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale

MDLPA - Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației

ME - Ministerul Economiei

ME - Ministerul Educației

MIPE - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene

MAT - Ministerul Antreprenoriatului și Turismului

MMSS - Ministerul Muncii și Solidarității Sociale

MMAP - Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor

OCDE - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

OMC - Organizația Mondială a Comerțului

ONUDI - Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială

Programul UNCTAD/EMPRETEC - România - este un program de încurajare și de stimulare a înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, implementat de către Ministerul Antreprenoriat și Turism

RAPEX - reprezintă un sistem de schimb rapid de informații privind produsele periculoase între Comisia Europeană și Statele Membre ale Uniunii Europene

ROF - Regulamentul de Organizare și Funcționare

SAL (*Soluționarea alternativă a litigiilor*) - reprezintă un mecanism alternativ sistemului judiciar, prin care consumatorilor li se oferă posibilitatea de soluționare a litigiilor pe care le pot avea cu comercianții, atunci când se confruntă cu o problemă legată de un produs sau serviciu pe care l-au achiziționat

SGG - Secretariatul General al Guvernului

SHERPA - Subgrupul „șerpaș” pregătește discuțiile, documentele de poziție și documentele de consiliere pentru acțiunile și/sau măsurile politice care urmează să fie aprobate de grup (de exemplu pentru Grupul la Nivel Înalt pentru industrii energo-intensive); acesta activează în legătură strânsă cu serviciile Comisiei (conform eur-lex.europa.eu)

SNC - Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020

SNCDI - Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020

SOL (*Regulamentul privind soluționarea online a litigiilor*) - platformă care oferă consumatorilor și întreprinderilor un punct de intrare unic pentru soluționarea online a litigiilor referitoare la achizițiile efectuate online în alt stat membru al UE

SOLVIT - este un serviciu oferit de administrația națională a fiecărei țări din UE, precum și de cele din Islanda, Liechtenstein și Norvegia referitor la drepturile de cetățean european sau întreprindere rezidentă în Uniunea Europeană

TIC - Tehnologia Informației și a Comunicațiilor

VAB - Valoare adăugată brută

1 Context general

În cadrul proiectului “Dezvoltarea capacității instituționale a Ministerului Economiei – SIPOCA 7”, beneficiarul și-a propus elaborarea unui **Document de Politică Industrială** care să reflecte preocupările referitoare la revitalizarea, consolidarea și diversificarea bazei industriale a României prin creșterea competitivității sale, prin îmbunătățirea capacității de inovare la nivelul întreprinderilor, utilizarea eficientă a resurselor naturale disponibile și o specializare inteligentă, care să conducă la realizarea de produse industriale cu valoare adăugată mare.

Politica industrială este un ansamblu structurat de intervenții publice (politici, programe și instrumente) în vederea direcționării sistemului industrial către obiective care nu ar putea fi atinse în absența respectivelor intervenții. *Politica industrială - are caracter orizontal și asigură condițiile - cadru favorabile competitivității industriale (art. 173 Tratatul de Funcționare al Uniunii Europene), prin:*

- Accelerarea adaptării industriei la schimbările structurale;
- Încurajarea unui mediu favorabil inițiativei și dezvoltării întreprinderilor și, în special, a întreprinderilor mici și mijlocii;
- Încurajarea unui mediu propice cooperării dintre întreprinderi;
- Favorizarea exploatarei mai eficiente a potențialului industrial, a politicilor de inovare, cercetare și dezvoltare tehnologică.

Primul document (manual) de politică industrială a României a fost elaborat în anul 2002, în cadrul unui proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE, în cadrul colaborării dintre Ministerul Economiei și Comerțului din România și Departamentul de Comerț și Industrie (DTI) al Marii Britanii. Parteneri în proiect au mai fost Ministerul Economiei, Finanțelor și Industriei din Franța și Ministerele Economiei și Industriei din Polonia și Republica Cehă. Documentul elaborat a fost aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 657/20.06.2002, constituind baza închiderii Capitolului 15 - Politică industrială - de negociere cu Uniunea Europeană.

Al doilea document de politică industrială a României a fost elaborat în anul 2005, în cadrul unui alt proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE, în cadrul colaborării dintre Ministerul Economiei și Comerțului din România și Ministerul Economiei și Finanțelor din Italia. Documentul de politică industrială elaborat se referea la orizontul de timp 2005-2008, iar Planul de acțiune a fost elaborat pentru perioada 2005-2006. Documentul a fost aprobat prin Hotărârea de Guvern nr.1172/29 septembrie 2005 și a fost înaintat Comisiei Europene, împreună cu documentele negociate în vederea aderării României la UE la 1 ianuarie 2007 și a demarării primului exercițiu financiar 2007-2013 pentru accesarea fondurilor europene. În anul

2009, Comisia Europeană a fost informată că în România, politica de cluster este componentă a politicii industriale.

Odată cu statutul de Stat Membru al Uniunii Europene, decizia de a avea un document de politică industrială a aparținut exclusiv României. Au existat diverse inițiative de elaborare a unui al 3-lea document de politică industrială, care să răspundă la problematica abordată la nivel european în cadrul Grupurilor de lucru ale Comisiei Europene și Consiliului UE, dar activitatea s-a concentrat doar pe analize ale competitivității sectoarelor industriei prelucrătoare și furnizării de informații pentru Raportul Competitivității Statelor Membre UE. Al 2-lea exercițiu financiar de accesare a fondurilor europene de către România a impus, ca cerință ex-ante, elaborarea în anul 2013 a unui document strategic, respectiv Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 775/16.09.2015.

Necesitatea unui nou document de politică industrială a României a derivat din implicarea profundă a industriei în procesul de transformare a economiei românești și orientarea ei spre o dezvoltare durabilă, în concordanță cu interesele naționale și cu noua strategie de politică industrială revizuită a Uniunii Europene (COM 479/13.09.2017: *Să investim într-o industrie inteligentă, inovativă și sustenabilă*).

Conceptul de politică industrială a evoluat semnificativ în ultimii ani, fiind puternic influențat de provocările globalizării. Documentele Uniunii Europene subliniază necesitatea implicării tuturor Statelor Membre, regiunilor, orașelor și sectorului privat în procesul de revizuire al politicii industriale, în sensul accentuării importanței inovării, a digitalizării, a investițiilor în noile tehnologii, a tranziției către o economie circulară și cu emisii scăzute de carbon, integrarea întreprinderilor în lanțurile de valoare europene și globale și o piață unică mai echitabilă în vederea consolidării capacității industriei de a se adapta la provocări și a valorifica oportunitățile noii ere a globalizării.

Documentul de politică industrială a României, cu Planul de Acțiune aferent prezintă, pe baza unor analize ex-ante, situația actuală a industriei românești și subliniază, în corelare cu recente comunicări ale Comisiei Europene, principalele direcții de acțiune pentru o industrie a viitorului.

Viziunea strategică propusă de noul document de politică industrială este ca economia României să devină cea de-a zecea economie europeană într-un orizont de timp de 20 de ani, raportat la mărimea PIB.

Realizarea acestei viziuni presupune **adoptarea unei abordări mai strategice a inovării, sub toate aspectele acesteia (inovare de produs, proces, organizațională și de marketing)**. În mod concret, documentul de politică industrială a României accentuează necesitatea îmbunătățirii cooperării dintre mediul științific și cel de afaceri, îndepărtarea obstacolelor și barierelor din calea rezultatelor cercetării spre piață, punerea în practică a unor stimulente specifice, inclusiv pentru comercializarea inovării. Totodată, în plină eră digitală, **o piață**

internă pe deplin funcțională reprezintă un pilon fundamental pentru consolidarea competitivității industriale, iar documentul de politică industrială a României accentuează tocmai importanța asigurării respectării și a punerii în aplicare a normelor pieței interne în acest context. **O Piață Unică trebuie să faciliteze integrarea întreprinderilor în lanțurile de valoare europene și globale** și să acționeze ca un motor important al competitivității industriale. În același timp, trebuie să ajute industria, cetățenii și comunitățile locale să se adapteze la schimbările sociale, economice și de mediu. Învățarea pe tot parcursul vieții, șansele egale și accesul echitabil la educație, formare și competențe tehnologice stau la baza construirii acestui obiectiv strategic.

Digitalizarea a determinat o uzură morală a modelelor de afaceri la nivel de întreprindere și a numeroase procese economice, transformând semnificativ lanțurile de valoare din industria românească. Documentul de politică industrială a României subliniază că situația digitalizării industriei variază de la un sector economic la altul, în principal între domeniile high tech și cele tradiționale, existând diferențe notabile și între întreprinderi mari și IMM-uri, și recomandă pentru întreprinderi o abordare proactivă a digitalizării și nu reactivă, așa cum predomină în prezent. Managementul întreprinderilor trebuie să ia în considerare atât efectele pozitive, cât și cele negative ale digitalizării. Întreprinderile trebuie să se axeze în permanență pe dezvoltarea inovatoare și pe integrarea tendințelor de viitor esențiale, care includ internetul obiectelor (internet of things), inteligența artificială, robotica, volumele mari de date și platformele, sistemele conectate și autonome, tehnologia 5G, imprimarea 3D, standardizarea, securitatea TIC etc pentru a funcționa într-o economie bazată pe date.

Documentul de politică industrială a României subliniază că stimularea creșterii industriale a României necesită **competențe adecvate**, iar valorificarea tranziției digitale necesită în special abordarea nivelului insuficient de competențe digitale pe piața forței de muncă și a deficitului de profesioniști în domeniul TIC, precum și de absolvenți în domeniile științei, tehnologiei și ingineriei. Documentul de politică industrială subliniază necesitățile în materie de competențe specifice fiecărui sector economic, pentru consolidarea parteneriatelor dintre mediul de afaceri și sistemul educațional, precum și pentru investiții specifice în competențele tinerilor și în învățarea pe tot parcursul vieții.

România are nevoie de o **abordare a politicii industriale întemeiată pe avantajele competitive ale întreprinderilor**, care să țină cont de modelul european caracterizat prin standarde sociale și de mediu ridicate și care să stabilească o viziune pe termen lung ambițioasă privind rolul pe care industria românească l-ar putea avea peste un deceniu și ulterior, în beneficiul cetățenilor și al economiei. Documentul de politică industrială subliniază că schimbările majore și uneori perturbatoare prin care trece industria pot, atunci când sunt abordate în mod adecvat, să contribuie la crearea de noi locuri de muncă, să conducă la creșterea producției și să transforme provocările în oportunități.

Investițiile în cercetare și inovare și îmbunătățirea transferului de cunoștințe și a adoptării unor tehnologii avansate și a unor tehnologii generice esențiale la nivelul bazei industriale

sunt esențiale pentru a promova creșterea productivității și competitivității industriale în ansamblu. Documentul de politică industrială a României subliniază importanța legăturilor dintre întreprinderi și cercetare, dezvoltare și inovare pentru introducerea pe piață a cunoștințelor, adoptarea acestora și transformarea lor în produse și servicii noi, precum și faptul că ar trebui să se urmărească crearea, extinderea și interconectarea centrelor de inovare din întreaga țară în vederea consolidării ecosistemului inovării. Totodată, documentul de politică industrială a României prezintă, în concordanță cu documentele europene, **importanța clusterelor inovative**, ca instrumente ale unei politici industriale inteligente și durabile, care să sprijine apariția de noi lanțuri de valoare, interconectate la nivel global, pe baza unor principii de specializare inteligentă.

Contribuția sectorului privat prin atingerea obiectivelor ambițioase de creștere a competitivității economice prin eficiență energetică în procesele industriale și de combatere a schimbărilor climatice și de asigurare a sustenabilității este esențială. Documentul de politică industrială a României subliniază că nu se pot obține rezultate satisfăcătoare decât prin viziune, parteneriat și prin crearea unor condiții-cadru adecvate pentru inovare, noi modele de afaceri și de producție, inclusiv prin măsuri de sprijinire a tranziției spre emisii scăzute de dioxid de carbon în sectoarele industriale.

Documentul de politică industrială a României subliniază **importanța întăririi capacității instituționale la nivelul Ministerului Economiei în vederea implementării politicii industriale**, a stabilirii obiectivelor strategice și a monitorizării în mod constant a progreselor înregistrate în îndeplinirea acestora. Totodată, se accentuează necesitatea de a monitoriza punerea în aplicare a obiectivelor politicii industriale și, chiar mai important, tendințele înregistrate în evoluția industriei, prin intermediul unor indicatori adecvați, ținând seamă de faptul că indicatorii trebuie să fie măsurabili, sensibili la factorul timp și ar trebui să permită, atunci când este posibil, realizarea de comparații la nivel global.

În elaborarea prezentului document de politică industrială, echipa de experți a analizat atât sectoarele tradiționale ale industriei prelucrătoare, cât și sectoarele de specializare inteligentă, inclusiv tehnologiile generice esențiale, sectoarele creative și culturale, inovarea socială etc, în cadrul unor **analize ex-ante**, care pot avea impact asupra competitivității și productivității tuturor domeniilor de activitate. De asemenea, toate recomandările și propunerile formulate în cadrul documentului au fost corelate cu reglementările în vigoare la nivelul Uniunii Europene, cu Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020, Strategia Națională de Cercetare-Dezvoltare-Inovare-2014-2020, Strategiile regionale de specializare inteligentă și prevederile Programului de Guvernare al României pentru perioada 2017-2020.

Pentru textul integral al documentului va rugam sa trimiteti o solicitare la e-mail:

[**office@uniromsider.ro**](mailto:office@uniromsider.ro)

cu subiectul: **text integral**.